

Cao Đẳng Y tế Phú Thọ - Thư viện

KM.007270

BỘ Y TẾ

CẤP CỨU NGOẠI KHOA

TẬP 1

(DÙNG CHO BÁC SĨ VÀ HỌC VIÊN SAU ĐẠI HỌC)

Chủ biên: GS. ĐẶNG HANH ĐỆ

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

BỘ Y TẾ

CẤP CỨU NGOẠI KHOA

TẬP 1

(DÙNG CHO BÁC SĨ VÀ HỌC VIÊN SAU ĐẠI HỌC)

MÃ SỐ: Đ01.Z9.W

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HÀ NỘI – 2010

Chỉ đạo biên soạn:

VỤ KHOA HỌC VÀ ĐÀO TẠO – BỘ Y TẾ

Chủ biên:

GS. ĐẶNG HANH ĐỆ

Tham gia tổ chức bản thảo:

ThS. PHÍ VĂN THÂM

TS. NGUYỄN MẠNH PHA

© Bản quyền thuộc Bộ Y tế (Vụ Khoa học và Đào tạo)

1054 – 2010/CXB/17 – 1758/GD

Mã số: 7K874Y0 – DAI

Ảnh ngoài bìa: Phẫu thuật thay van 2 lá
Trần Hồng (1996)

Chủ biên:**GS. ĐẶNG HANH ĐỆ**

Nguyên Phó Chủ nhiệm Bộ môn Ngoại. Trường Đại học Y Hà Nội.
Nguyên Chủ nhiệm Khoa Phẫu thuật Tim mạch – Lồng ngực
BV. Việt Đức. Chủ nhiệm khoa Ngoại BV. Hữu Nghị

Tham gia biên soạn:

NGUYỄN NGỌC BÍCH	PGS.TS. Phó Trưởng Bộ môn Ngoại Trường Đại học Y Hà Nội. Trưởng khoa Ngoại Bệnh viện Bạch Mai
TRẦN NGỌC BÍCH	PGS.TS. Trưởng khoa Phẫu thuật Nhi BV. Việt Đức
ĐẶNG HANH ĐỆ	GS. Nguyên Phó Chủ nhiệm Bộ môn Ngoại. Trường Đại học Y Hà Nội. Nguyên Chủ nhiệm Khoa Phẫu thuật Tim mạch – Lồng ngực BV. Việt Đức. Chủ nhiệm khoa Ngoại BV. Hữu Nghị
ĐỒNG VĂN HỆ	TS. Phẫu thuật viên Khoa Phẫu thuật Thần kinh BV. Việt Đức
DƯƠNG ĐẠI HÀ	TS. Phẫu thuật viên Khoa Phẫu thuật Thần kinh BV. Việt Đức
DƯƠNG ĐỨC HÙNG	TS. Phó Trưởng khoa Phẫu thuật Tim mạch – Lồng ngực BV. Việt Đức
ĐOÀN QUỐC HÙNG	TS. Phẫu thuật viên Khoa Phẫu thuật Tim mạch – Lồng ngực BV. Việt Đức
TRẦN HIẾU HỌC	TS. Phó Trưởng khoa Ngoại BV. Bạch Mai
PHÙNG NGỌC HOÀ	ThS. Phẫu thuật viên Khoa Chấn thương – Chỉnh hình BV. Việt Đức
KIỀU ĐÌNH HÙNG	TS. Phẫu thuật viên BV. Đại học Y Hà Nội
PHẠM ĐỨC HUẤN	PGS.TS. Phó Trưởng Bộ môn Ngoại trường Đại học Y Hà Nội, Trưởng khoa Phẫu thuật Tiêu hoá BV. Việt Đức
NGUYỄN XUÂN HÙNG	PGS.TS. Trưởng phòng Khám cấp cứu BV. Việt Đức
HOÀNG LONG	TS. Phẫu thuật viên Khoa Tiết niệu BV. Việt Đức
NGUYỄN VĂN MÃO	ThS. Giám đốc BV. Tim Hà Nội
TRẦN BẢO LONG	PGS.TS. Phẫu thuật viên Khoa Gan – Mật. BV. Việt Đức
LÊ HỒNG NHÂN	TS. Phó Trưởng khoa Phẫu thuật Thần kinh BV. Việt Đức
NGUYỄN ĐỨC PHÚC	PGS. Phẫu thuật viên Khoa Chấn thương – Chỉnh hình BV. Việt Đức
NGUYỄN QUANG	TS. Phẫu thuật viên Khoa Nam học BV. Việt Đức

HÀ VÁN QUYẾT	GS.TS. Trưởng Bộ môn Ngoại Trường Đại học Y Hà Nội. Phó Giám đốc BV. Việt Đức
DẶNG HANH SƠN	TS. Phẫu thuật viên BV. Tim Hà Nội
DỖ TRƯỞNG SƠN	TS. Phẫu thuật viên Khoa phẫu thuật tiêu hoá BV. Việt Đức
HOÀNG NGỌC SƠN	TS. Phẫu thuật viên Khoa phẫu thuật Chấn thương – Chỉnh hình BV. Việt Đức
NGUYỄN CÔNG TÔ	PGS.TS. Phó Trưởng Bộ môn Ngoại Trường Đại học Y Hà Nội. Phó Giám đốc BV. Việt Đức
DỖ TRƯỞNG THANH	TS. Phó Trưởng khoa Phẫu thuật Tiết niệu BV. Việt Đức
LÊ NGỌC THÀNH	PGS.TS. Giám đốc Trung tâm Tim mạch BV. E
HÀ KIM TRUNG	TS. Phó Trưởng khoa Phẫu thuật Thần kinh BV. Việt Đức
TRINH VĂN TUẤN	TS. Phẫu thuật viên Khoa Cấp cứu Tiêu hoá BV. Việt Đức
ĐOÀN THANH TÙNG	PGS.TS. Trưởng khoa Phẫu thuật Gan – Mật. BV. Việt Đức
NGUYỄN HỮU ƯỚC	PGS.TS. Phó Trưởng Bộ môn Ngoại Trường Đại học Y Hà Nội. Phó Trưởng khoa Tim mạch – Lồng ngực BV. Việt Đức

LỜI GIỚI THIỆU

Đào tạo nguồn nhân lực cán bộ chất lượng cao là một trong những mối quan tâm hàng đầu của ngành Y tế. Song song với việc đầu tư cơ sở vật chất cho các cơ sở đào tạo, Bộ Y tế chú trọng tăng cường các phương tiện dạy và học, trong đó việc biên soạn tài liệu dạy-học đặc biệt ưu tiên.

Sách **Cấp cứu ngoại khoa** được biên soạn nhằm phục vụ cho việc đào tạo sau đại học của trường Đại học Y Hà Nội, nhưng cũng là tài liệu tốt để tham khảo cho việc đào tạo đại học và cho các bác sĩ ngoại khoa. Sách được biên soạn với phương châm: Kiến thức cơ bản, hệ thống; nội dung chính xác, khoa học, cập nhật các tiến bộ khoa học, kỹ thuật hiện đại và thực tiễn Việt Nam.

Cuốn sách này được biên soạn bởi các nhà giáo, các nhà khoa học giàu kinh nghiệm trong lĩnh vực Ngoại khoa. Sách đã được Hội đồng chuyên môn thành lập theo quyết định số: 1683/QĐ-BYT ngày 20 tháng 5 năm 2010 của Bộ Y tế thẩm định. Sách được ban hành làm tài liệu sử dụng chính thức phục vụ đào tạo đại học và sau đại học của ngành Y tế trong giai đoạn hiện nay, đồng thời cũng sẽ là tài liệu hữu ích cho các bác sĩ tham khảo hàng ngày.

Bộ Y tế xin chân thành cảm ơn GS. Nguyễn Bửu Triều, Chủ tịch Hội đồng thẩm định, GS. Đỗ Đức Vân và GS. Hà Văn Quyết Ủy viên phản biện và các ủy viên Hội đồng đã đọc, đóng góp nhiều ý kiến quý báu để cuốn sách được hoàn thiện.

Chúng tôi mong nhận được ý kiến đóng góp của đồng nghiệp và các độc giả để sách được hoàn chỉnh hơn cho những lần xuất bản tiếp sau.

VỤ KHOA HỌC VÀ ĐÀO TẠO - BỘ Y TẾ

LỜI NÓI ĐẦU

Cấp cứu ngoại khoa luôn là một vấn đề thời sự không những của các phẫu thuật viên mà còn của tất cả những ai làm công tác lâm sàng.

Trong thế kỷ trước Nhà xuất bản Y học đã xuất bản cuốn **Cấp cứu Ngoại khoa**, nhưng trải qua nhiều năm với những tiến bộ nhanh chóng của y học nói chung cũng như sự phát triển của ngành Ngoại khoa nói riêng, cuốn sách đó không còn cập nhật nữa.

Chúng tôi biên soạn lại lần này nhằm trước hết phục vụ cho công tác đào tạo (đại học và sau đại học trong các trường Đại học Y) và sau đó là các đồng nghiệp ở các tuyến y tế trong cả nước. Những người tham gia biên soạn đều là các cán bộ giảng dạy trong Bộ môn Ngoại trường Đại học Y Hà Nội với nhiều năm giảng dạy và phẫu thuật tại các bệnh viện lớn (Việt Đức, Bạch Mai, Saint Paul), thuộc đúng chuyên khoa của mình. Vì thế chúng tôi hy vọng cuốn sách sẽ đáp ứng được yêu cầu của các đồng nghiệp.

Nội dung cuốn sách chỉ thu gọn trong những cấp cứu ngoại khoa thông thường, rất hy vọng trong tương lai có thể biên soạn cuốn **Ngoại khoa toàn tập** (Textbook of Surgery), một công trình lớn đòi hỏi sự tham gia của nhiều người, trong nhiều chuyên ngành khác nhau. Sách được biên soạn thành 2 tập:

- Tập 1 gồm các chuyên khoa: Thần kinh, Lồng ngực và Tim mạch, Nhi.
- Tập 2 gồm các chuyên khoa: Tiêu hoá, Tiết niệu, Chấn thương.

Dù đã rất cố gắng nhưng vẫn không thể tránh được những thiếu sót do những tiến bộ không ngừng và nhanh chóng trong ngành Y nói chung, việc cập nhật kiến thức không thể bắt kịp.

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn ông Phí Văn Thâm, chuyên viên cao cấp Vụ Khoa học và Đào tạo Bộ Y tế đã khuyến khích và tạo mọi điều kiện thuận lợi để cuốn sách được xuất bản. Cảm ơn bà Nguyễn Thị Thanh Bình, Thư ký Bộ môn Ngoại đã góp phần biên soạn cuốn sách.

Chủ biên
ĐẶNG HANH ĐỆ

MỤC LỤC

Lời giới thiệu.....	5
Lời nói đầu.....	7
Phần 1. THÂN KINH	
1. Tổn thương da đầu do chấn thương.....	11
<i>(Nguyễn Công Tô)</i>	
2. Vỡ xương sọ	18
<i>(Kiều Đình Hùng)</i>	
3. Vết thương sọ não	24
<i>(Nguyễn Công Tô)</i>	
4. Máu tụ ngoài màng cứng cấp tính	30
<i>(Lê Hồng Nhân)</i>	
5. Máu tụ dưới màng cứng cấp tính	38
<i>(Lê Hồng Nhân)</i>	
6. Giập não chảy máu – máu tụ trong não	45
<i>(Lê Hồng Nhân)</i>	
7. Máu tụ dưới màng cứng mạn tính	51
<i>(Kiều Đình Hùng)</i>	
8. Máu tụ trong não tiên phát	59
<i>(Kiều Đình Hùng)</i>	
9. Chấn thương sọ não nặng	65
<i>(Đông Văn Hệ)</i>	
10. Phù não	73
<i>(Kiều Đình Hùng)</i>	
11. Hội chứng tăng áp lực nội sọ	78
<i>(Kiều Đình Hùng)</i>	
12. Áp xe não	89
<i>(Đông Văn Hệ)</i>	
13. Não úng thủy trẻ em	97
<i>(Nguyễn Công Tô)</i>	
14. Máu tụ trong não do dị dạng mạch não	101
<i>(Lê Hồng Nhân)</i>	
15. Chấn thương cột sống cổ cao	107
<i>(Hà Kim Trung)</i>	

16. Chấn thương cột sống cổ thấp	116
<i>(Hà Kim Trung)</i>	
17. Chấn thương cột sống lưng – thắt lưng có thương tổn thần kinh	123
<i>(Hà Kim Trung)</i>	
18. Vết thương tuỷ	132
<i>(Hà Kim Trung)</i>	
19. Hội chứng chèn ép tuỷ	137
<i>(Kiều Đình Hùng)</i>	
20. Thoát vị đĩa đệm cột sống thắt lưng	144
<i>(Hà Kim Trung)</i>	
21. Tổn thương thần kinh ngoại vi	152
<i>(Nguyễn Công Tó)</i>	
22. Hội chứng đuôi ngựa	159
<i>(Dương Đại Hà)</i>	

Phần 2. LỒNG NGỰC – TIM MẠCH

1. Thái độ xử trí trong chấn thương lồng ngực	167
<i>(Đặng Hanh Đệ)</i>	
2. Vỡ khí – phế quản	181
<i>(Đặng Hanh Đệ)</i>	
3. Thoát vị hoành	186
<i>(Lê Ngọc Thành)</i>	
4. Tràn khí màng phổi tự phát	193
<i>(Đặng Hanh Đệ)</i>	
5. Các đường mở ngực trong cấp cứu	196
<i>(Nguyễn Hữu Ước)</i>	
6. Những điều cần biết khi phẫu thuật mạch máu	209
<i>(Đặng Hanh Đệ)</i>	
7. Chèn ép tim	214
<i>(Lê Ngọc Thành – Đặng Hanh Sơn)</i>	
8. Vết thương tim	220
<i>(Lê Ngọc Thành)</i>	
9. Chấn thương tim	228
<i>(Lê Ngọc Thành)</i>	
10. Vết thương mạch máu ngoại vi	234
<i>(Đoàn Quốc Hưng)</i>	
11. Vết thương mạch máu vùng cổ và nền cổ	246
<i>(Lê Ngọc Thành)</i>	
12. Vết thương mạch máu chủ ngực – bụng	256
<i>(Dương Đức Hùng)</i>	

13. Thương tổn mạch máu trong gãy xương	264
<i>(Dương Đức Hùng)</i>	
14. Võ eo động mạch chủ	275
<i>(Nguyễn Văn Mão)</i>	
15. Tác động mạch cấp tính	284
<i>(Đặng Hanh Đệ)</i>	
16. Tổn thương mạch máu do thầy thuốc gây nên	293
<i>(Đặng Hanh Đệ)</i>	
17. Phồng động mạch chủ bụng vỡ	298
<i>(Lê Ngọc Thành)</i>	
18. Tác chạc ba chủ chậu cấp tính	306
<i>(Nguyễn Hữu Ước)</i>	
19. Hội chứng tĩnh mạch chủ trên và vai trò của phẫu thuật	312
<i>(Dương Đức Hùng)</i>	
20. Bệnh huyết khối tĩnh mạch	319
<i>(Nguyễn Hữu Ước)</i>	

Phần 3. NHI KHOA

1. Teo thực quản – Rò khí thực quản	331
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
2. Thoát vị hoành	348
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
3. Tắc môn vị và hang vị	362
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
4. Tắc ruột sơ sinh	367
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
5. Dị tật hậu môn – trực tràng	381
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
6. Thoát vị trong dây rốn và khe hở thành bụng	398
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
7. Teo đường mật	406
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
8. Hẹp phì đại môn vị	416
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
9. Lồng ruột ở trẻ bú mẹ và trẻ em	425
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
10. Tắc ruột ở trẻ em	439
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	
11. Viêm phúc mạc phân xu	451
<i>(Trần Ngọc Bích)</i>	